

SỐ CHUYÊN ĐỀ “LÀNG NGƯỜI TÀY Ở LẠNG SƠN”

Số chuyên đề “Làng người Tày ở Lạng Sơn” là kết quả của *Đề án nâng cao năng lực nghiên cứu cho cán bộ trẻ Viện Dân tộc học (2012 - 2015)*.

Nhận thấy sự cần thiết nâng cao năng lực nghiên cứu cho cán bộ trẻ, từ năm 2012, lãnh đạo Viện Dân tộc học đã xây dựng Đề án nêu trên. Mục tiêu của Đề án này là nâng cao khả năng nghiên cứu của cán bộ trẻ - các đoàn viên Chi đoàn của Viện trong một quy trình nghiên cứu có chiều sâu, gồm: xác định đề tài, lập đề cương nghiên cứu, tổng quan tài liệu, đi thực địa, xử lý tư liệu, viết báo cáo, trình bày báo cáo và viết bài đăng trên tạp chí khoa học. Để đạt được mục tiêu này, lãnh đạo Viện Dân tộc học đã xây dựng đề tài cấp cơ sở được thực hiện trong hai năm 2013 - 2014 về *“Làng người Tày ở Lạng Sơn trong bối cảnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập”* dành cho Chi đoàn của Viện. Đề án và Đề tài này được điều hành bởi: PGS. TS. Vương Xuân Tình, Viện trưởng Viện Dân tộc học - Cố vấn của Đề án kiêm đồng chủ nhiệm đề tài trong năm 2013; ThS. Vũ Đình Mười, Phó trưởng phòng Phòng Nghiên cứu các dân tộc thuộc ngôn ngữ Môn - Kơ-me và TS. Lê Minh Anh, Phó trưởng phòng Nhân học Y tế và Dân số - Tư vấn nghiên cứu và tư vấn thực địa của Đề án; ThS. Phạm Quang Linh, Bí thư Chi đoàn - Đồng chủ nhiệm đề tài trong cả hai năm 2013 và 2014; ThS. Phạm Thị Thu Hà, Ủy viên BCH Chi đoàn - Đồng chủ nhiệm đề tài năm 2014. Đến năm 2015, tuy đề tài cấp cơ sở đã hoàn thành song hoạt động của Đề án vẫn tiếp tục nhằm bổ sung tài liệu thực địa, nâng cao kỹ năng viết bài cho cán bộ trẻ và xuất bản số chuyên đề *“Làng người Tày ở Lạng Sơn”* trên Tạp chí Dân tộc học.

Đề án chọn chủ đề làng người Tày bởi nghiên cứu làng là vấn đề hấp dẫn, được giới Dân tộc học/Nhân học, các ngành khoa học kế cận trong nước và quốc tế quan tâm. Làng là dạng thức tập hợp xã hội cổ xưa nhất của loài người. Cùng với sự phát triển xã hội qua hàng chục ngàn năm lịch sử, làng không chỉ duy trì các giá trị, mà còn phản ánh hình thái xã hội trên làng. Để kế thừa, kết nối với vấn đề nghiên cứu khá phổ biến ở Việt Nam và thế giới, được sự hướng dẫn, giúp đỡ của cố vấn, các tư vấn và những cán bộ có kinh nghiệm, nhóm cán bộ trẻ Viện Dân tộc học đã chọn một làng người Tày - thôn Pò Cại, xã Gia Cát, huyện Cao Lộc, tỉnh Lạng Sơn để nghiên cứu. Đây là làng khá điển hình của các dân tộc thiểu số tại vùng thung lũng ở miền núi phía Bắc, không quá gần đô thị nhưng cũng không thuộc vùng sâu, lại ở nơi thuận tiện giao lưu với vùng đồng bằng Bắc Bộ và Nam Trung Quốc. Nghiên cứu này nhằm xem xét sự cố kết bên trong và hội nhập với bên ngoài của làng; tìm hiểu xu hướng biến đổi, phát triển của làng này trong bối cảnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập của đất nước; qua đó, góp phần phản ánh đời sống nông nghiệp - nông thôn - nông dân ở miền núi Việt Nam hiện nay.

Triển khai đề tài nghiên cứu ở làng Pò Cại, các cán bộ trẻ đều gắn với hướng nghiên cứu trong luận án tiến sĩ, luận văn thạc sĩ mà họ đang thực hiện, hoặc hướng nhiệm vụ được Viện Dân tộc học phân công. Cách tổ chức như vậy giúp cán bộ trẻ có điều kiện gắn đào tạo với nghiên cứu, nâng cao chuyên môn, đồng thời góp phần hiểu sâu vấn đề được nghiên cứu ở Pò Cại. Tuy nhiên, cách tổ chức này cũng hạn chế việc xem xét tính tổng thể, toàn diện khi nghiên cứu về làng. Để giúp cán bộ trẻ thực hiện nhiệm vụ, Viện Dân tộc học đã mời một số chuyên gia quốc tế và trong nước thuyết trình vấn đề nghiên cứu về làng; cán bộ có kinh nghiệm đào tạo kỹ năng tổng quan tài liệu, triển khai điền dã, chụp ảnh, viết báo cáo, viết bài tạp chí. Cán bộ phụ trách các phòng/trung tâm của Viện Dân tộc học còn giúp cán bộ trẻ của đơn vị mình tham gia Đề án, như góp ý khi xây dựng đề cương nghiên cứu, viết báo cáo, viết bài đăng trên Tạp chí Dân tộc học. Ngoài kinh phí đề tài cấp cơ sở, Viện Dân tộc học cũng dành một số kinh phí để tổ chức sinh hoạt khoa học của Đề án, để đoàn công tác của Đề án tìm điểm nghiên cứu đầu năm 2013 và bổ sung tài liệu thực địa đầu năm 2015. Các cố vấn, tư vấn và những cán bộ có trách nhiệm liên quan tới Đề án đều làm việc tự nguyện, không nhận thù lao của đề tài nghiên cứu cấp cơ sở dành cho cán bộ trẻ.

Qua hơn 3 năm triển khai, có 27 đoàn viên của Chi đoàn Viện Dân tộc học được hưởng lợi từ Đề án, trong đó có 16 cán bộ được nghiên cứu hoặc tham quan tại làng Pò Cại. Vẫn trong thời gian nói trên, ngoài đi chọn điểm nghiên cứu và bổ sung tài liệu thực địa, cán bộ trẻ của Đề án đã thực hiện 3 lần nghiên cứu điền dã ở làng Pò Cại trong các năm 2013 và 2014. Từ tháng 12/2012 đến tháng 6/2015, Đề án đã tổ chức 17 buổi sinh hoạt khoa học, trong đó có trình bày của các chuyên gia nghiên cứu về làng; tập huấn nghiệp vụ cho các thành viên của nhóm nghiên cứu do những cán bộ giàu kinh nghiệm thực hiện; thảo luận, trình bày khoa học của thành viên Đề án. Qua tham gia Đề án, cán bộ nghiên cứu trẻ được nâng cao năng lực nghiên cứu và tổ chức nghiên cứu, nhất là kỹ năng làm việc nhóm - một kỹ năng rất cần thiết trong nghiên cứu có điền dã của Dân tộc học/Nhân học.

Đề xuất bản số chuyên đề này, ngoài bài tổng luận của các tác giả Vương Xuân Tình - Vũ Đình Mười - Lê Minh Anh, những người có trách nhiệm của Đề án và Tạp chí Dân tộc học đã lựa chọn 9 bài của các cán bộ trẻ để công bố. Những bài chưa được công bố phần lớn do các tác giả không có điều kiện hoàn tất hoạt động điền dã. Kết quả nghiên cứu được đăng trên số chuyên đề này sẽ góp phần nghiên cứu về làng, nhất là làng của các dân tộc thiểu số ở vùng cao Việt Nam trong bối cảnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế.

Qua Tạp chí Dân tộc học, đoàn cán bộ của *Đề án nâng cao năng lực nghiên cứu cho cán bộ trẻ Viện Dân tộc học (2012 - 2015)* bày tỏ lời cảm ơn chân thành đến cán bộ và nhân dân thôn Pò Cại, cán bộ xã Gia Cát, huyện Cao Lộc và các ban ngành của tỉnh Lạng Sơn đã giúp đỡ đoàn khi tiến hành nghiên cứu tại thực địa.

Xin trân trọng giới thiệu với bạn đọc số chuyên đề này.

**Tạp chí Dân tộc học và
Đề án nâng cao năng lực nghiên cứu cho
cán bộ trẻ Viện Dân tộc học (2012 - 2015)**